

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1899. Leto XVI.

Obseg: Kako je z zdravjem in z rodovitnostjo krav. — Patentovan valjni tečaj z obročasto pripravo za mazanje. — Gnoj in gnojenje. (Dalje.) — Splošna načela o obrezovanju pritličnega sadnega drevja. — O tvorjenju toče in streljanju proti nevihti. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Kako je z zdravjem in z rodovitnostjo krav.

Plemenska krava mora biti docela zdrava — to je ena najvažnejših zahtev. Starka hrani sad s svojo krvjo. No, če je samica bolehana, dobiva zarodek nezdravega hraniva in z njim si vcepi v nežno telesce kal bolezni.

Zdrava krava ima lepo, ležečo in svetlo dlako; mimo tega je živa, čila, vesela, rada žre in pravilno prežvekuje. Večkrat se pripeti, da se mleko nankrat pomanjša, kar znači kako

bolehavost. Taka krava ni za pripust, čeprav se morda poja. Zakaj pa je ne smemo voditi? Zaraditega ne, ker se večjidel ne ubreji, ali pa skoti slabotnega mladiča, kateri običajno kmalu po storitvi pogine.

Jetika je podedljiva in nalezljiva bolezen. Ako se nahajajo tuberkule na trebušni mrenici (trebušnici) ali na rodilih, tedaj se dotična krava neprestano poja. Ko jo priženeš od junca, se začne na novo goniti. To

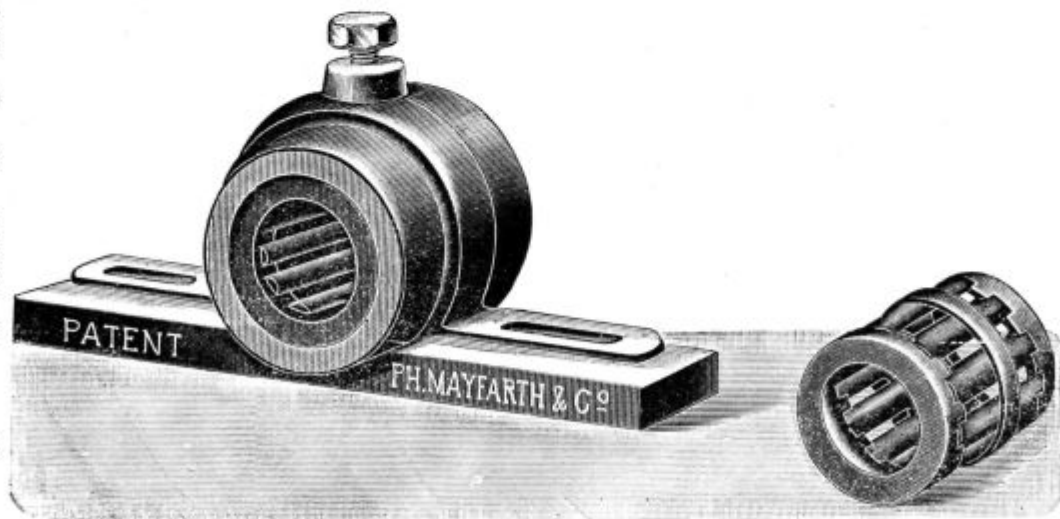
se ponavlja zaporedoma, ali breja ti ne postane, čeprav si jo desetkrat vodil (pojatnica). Taka krava naj se čim prej zakolje, predno sama ne pogine, a njeno potomstvo naj se izključi od plemena.

Po teh opomnjah o zdravju, oziroma o bolehanosti plemenskih krav, naj navedem nekoliko vrstic o rodovitnosti.

Krava je često zaradi tega nerodovitna, ker ji jajčniki, maternica ali sramnica niso popolnoma razviti (kar se opaža pri dvojčkih), ali pa so bolni. V takih slučajih more, ako je

pomoč sploh mogoča, pomagati samo živinozdravnik. Večkrat pa se tudi pripeti, da je samica preveč razdražena in da vsled tega po končanem skoku vrže pleme od sebe. Za preveliko ognjevitost in razdraženost je najboljši pripomoček — izdatna hoja. Goni preveč vznemirjeno samico pred plemenitvijo tako daleč, da se utruji, in prepričaš se, da se oplodi.

Nadaljni vzrok neplodovitosti je občna telesna

Podoba 32.

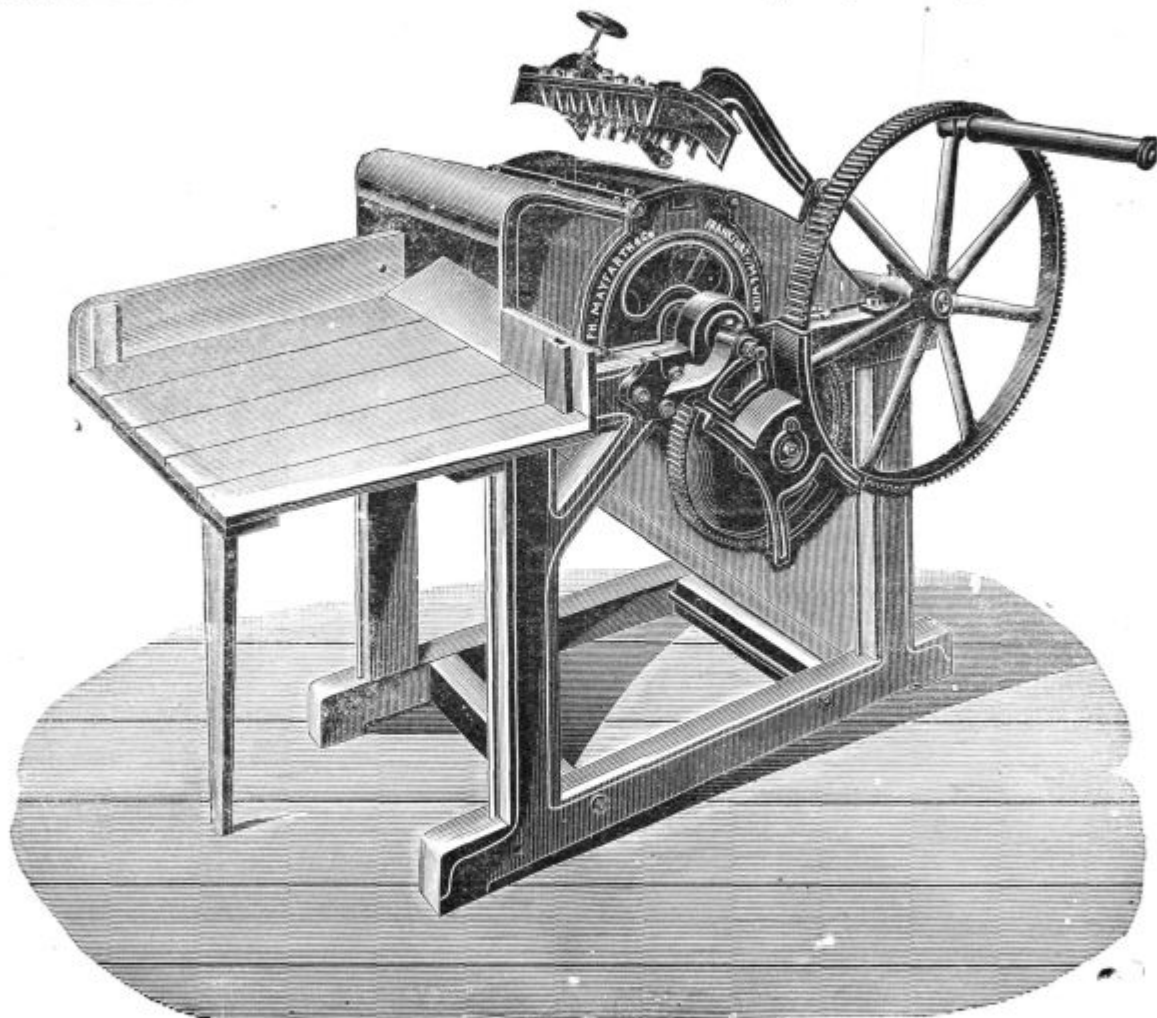
slabost. Vsled boleznij ali zaradi premalo tečne klaje oslABLJENE in shujšane krave se navadno ne pojajo. Če se pa izjemno vender gonijo in čeprav se tudi bika ne branijo, to običajno nič ne koristi, ker navadno ne sprejmó. Ta nedostatek namerjajo ponekod s tem popraviti, da spuščajo h kravi kar dva bika zaporedoma. Ali je to prav? Nikakor ne! Kajti tako nespametno počenjanje povzroči, da krava še bolj oboli in da je več let zaporedoma jalova. Kaj pa je vender začeti? Oslabljene samice naj se dobro in tečno krmijo in naj se tako dolgo ne vodijo, dokler popolnoma ne okrevajo.

‡One krave sprejmó jako težko, ktere se niso po otelitvi zadostno očistile.

Patentovan valjéni tečaj z obročasto pripravo za mazanje.

Tvornica Ph. Mayfarth in dr. na Dunaju je vpejlala za svoje mlatilnice nove tečaje, ktere smemo smatrati za velik napredek pri teh kmetijskih strojih.

Prednost novega tečaja je presenetljiva lahkota, s katero se stroj goni. Ta lahkota prihaja od tod, ker se vreteno ne drgne več ob stene tečaja, marveč teče na valjčkih, ki se sučejo z vretenom vred. Imenovana tvrdka je pa valjčne tečaje vrhu tega še zboljšala s tem, da jih je obdala z obroči, ki se v spodaj prirejeni posodi namakajo z oljem, kterega pri vrtenju dvigajo, vsled česar olje kapa na valjčke in na vreteno. Kar

Podoba 33.

Ali so prestare, premlade in predebele samice dovolj rodovitne? Premlade, prestare in preveč tolste krave se le težko ubrejijo. Toda temu je lahko pomoči. Premladih in prestarih samic ne puščajte po plemenu, predebele pa krmite nekoliko časa slabeje.

Kako je z rodovitnostjo onih krav, ki so se pred kratkim dovedle iz daljnih, tujih krajev? No z njimi je treba previdno ravnati. Že iz prve knjige „Umne živinoreje“ nam je znano, da tuje živali zaradi novih, morda neugodnih razmer često bolehalo. No bolehavosti pa povzročijo, da se živali težko ubrejijo, ali da zvržejo. Potemtakem je najumestneje, da se iz tujine pripeljane hrave tako dolgo ne pripuščajo, dokler se vsaj deloma ne navadijo na nove razmere.

je olja odveč, se zopet steka v posodo nazaj, in tako se mazanje neprenehoma vrši samo od sebe, ne da bi se porabilo veliko olja.

Prednosti novega tečaja so te-le:

- 1.) Velika lahkota pri gonjenju, vsled ktere se prihrani 30—40 % gonilne sile;
- 2.) priprosta sestava;
- 3.) samodelno mazanje tečaja;
- 4.) majhna poraba olja;
- 5.) majhni stroški;
- 6.) nemogočnost, da bi se tečaj in vreteno segrela;
- 7.) novi tečaji so dokaj trpežnejši kakor drugi, zlasti so trpežnejši kakor tečaji s kroglijami, kajti kroglja daje vreteno le v eni točki podstavo, dočim jo valjček daje na celi črti, zaradi česar so tečaji s

krogljami primerno manj trpežni;

8.) valjni tečajji se dajo porabiti pri vsakem stroju, bodisi iz ktere koli tvornice;

9.) nizka cena v primeri z drugimi podobnimi tečajji.

Tvrška Ph. Mayfarth in dr. je sestavila sedaj tudi novo ročno mlatilnico z valjnimi tečajji, ki se za tretjino lože goni kakor druge. Ta stroj, kterega kaže podoba 33., ima pa tudi vsa druga novodobna zboljšanja ter ima zlasti zaklopno zapiralo nad mlatilom, kar je zelo važno.

Vsa pojasnila o novih tečajjih ter njih cenah itd. se dobe neposredno pri imenovani tvornici.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

XVII.

Gnojenje žitu.

(Pšenici, rži, ovsu, ječmenu, koruzi in ajdi).

S pametno porabo umetnih gnojil je mogoče, celo na pustih peščenih in na močvirskih tleh pridelke izdatno zvišati, pogosto celo podvojiti. Po ozimini je treba kalijeve soli ali fosfate potrositi že jeseni. Gnojenje z dušikom v čilskem solitru se najbolje obnese, če ga nekoliko spomladi potresemo po vrhu (pri jarini pred setvijo), nekoliko pa takrat, ko se začno razvijati bilke. Za jesensko gnojenje je najboljši žveplenokisli amonijak.

Pšenica najbolje uspeva na globoki sprstenasti, glinasti ali ilovnati zemlji s prepuščajočo spodnjo plastjo. Take zemlje dostikrat ni treba gnojiti s kalijem, in je najbolje, za ozimino vzeti 3 stote superfosfata in 2 stota žveplenokislega amonijaka, ki pa jih je treba potrositi jeseni in podorati pred setvijo. Lahka ilovnata ali peščena tla tudi dajo, če so dobro pognojena, dobre žetve; v tem slučaju vzamemo 3—4 stote kostne moke, 4 stote zmlete krvi in 1 stot žveplenokislega kalija (ali 4 stote kajnita) za 1 hektar. V tem slučaju se vedno priporoča gnojiti s kalijem, če za žitom pride detelja, pesa ali krompir, ker jim je treba veliko kalija. Vsled tega je primerno, prejšnji rastlini obilneje pognojiti s kalijem, kakor je to potrebno za njo samo.

Hlevskemu gnoju bodemo z dobrim uspehom dovali zgoraj navedene množine umetnih gnojil, posebno fosforna gnojila, ker je hlevski gnoj, čeprav ima v sebi vse rastlinske redilne snovi, v prvi vrsti dušičnato kalijevo gnojilo.

Rèž je na vseh boljših tleh izmed žit najvarnejši pridelek in se zadovoljuje celo z lahko peščeno zemljo. Mokrih tal ne prenaša, nasprotno pa najbolje uspeva na apneni ilovnati zemlji. Rèž potrebuje manj dušika, pa več kalija kakor pšenica; vsled tega je treba rži na 1 hektar dati 2 q superfosfata, $1\frac{1}{2}$ q žveplenokislega kalija (= 6 q kajnita) in $1\frac{1}{2}$ q žveplenokislega amonijaka. Ker rèž ne potrebuje toliko dušika, zato za gnojenje s hlevskim gnojem ni tako hvaležna kakor pšenica.

Ječmen zahteva prhko, sprsteninasto ilovnato zemljo in se torej ne more sejati na prelahka peščena ali pretežka in ilovnata tla. Ječmen najbolj potrebuje gnojenja s kalijem in s fosforovo kislino. Pri enostranski gnojitvi z dušikom ječmen lahko poleže, in zrnje postane za pivovarnarje prebogato na beljakovinah. Pri gnojitvi torej ne kaže rabiti svežega hlevskega gnoja, ampak ga je treba dati prejšnjim rast-

linam. Najbolje je pognojiti s 4 q superfosfata, z 2 q žveplenokislega kalija (= 8 q kajnita) in z $1\frac{1}{2}$ q žveplenokislega amonijaka ali čilskega solitra. Čilski soliter se sme le spomladi, kadar ječmen požene že nekaj listov, dobro zdrobljen potrositi po vrhu.

Oves je med žiti najskromnejši in ga je mogoče na sprsteninastih tleh sejati tretje leto po gnojenju s hlevskim gnojem, na zelo lahkih ravnih tleh ga je bolje sejati drugo leto. Oves se izmed žit najbolj izplača in daje vsled dobro razvitih korenin tudi na zelo revnih tleh zadosten pridelek. Na ledinah, v osušenih ribnikih in na osušeni njivah uspeva bolje kakor druga strnina.

Gnojenje se ravna po kakovosti zemlje in po prejšnji rastlini. Ako smo prej pognojili s hlevskim gnojem, pa potem dodamo še umetnih gnojil, se seveda učinek zelo poveča. Na 1 ha vzemi 1 q superfosfata, $1\frac{1}{2}$ q žveplenokislega kalija in $1\frac{1}{2}$ q žveplenokislega amonijaka.

Ajdo večinoma sejemo na strnišče in ji najbolj ugaja lahka peščena, močvirska zemlja in ledina. Tudi pri skromni ajdi ima gnojenje s kalijem in s fosforovo kislino za nastavljenje zrnja velik pomen. Za pridelovanje ajde je menjava semena v tretjem ali v četrtem letu pomembna, ker se je izkazalo, da domače seme končno daje mnogo gluhega zrnja.

Turščica ali koruza zahteva največ izmed vseh zrnje dajajočih rastlin; ona zahteva globoko preorano zemljo, ki se lahko ogreje in kamor ne prihaja voda; kajti mrzlih, vlažnih tal in stoječe mokrote turščica ne prenaša. V toplejših krajih koruzo pridelujejo bolj zaradi zrnja, v mrzlejših pa za zeleno klajo, ker jo zaradi sladkorja, kterega je mnogo v nji, živali zelo radi jedó. Koruza uspeva na težkih glinastih in ilovnatih tleh, kakor tudi na lahkih peščenih, in zahteva močno, obilno gnojenje s hlevskim gnojem.

Ker redilne snovi v hlevskem gnoju mnogokrat ne zadoščajo, je dobro dodati $2\frac{1}{2}$ q superfosfata, $2\frac{1}{2}$ q žveplenokislega kalija, (= 10 q kajnita) in 3 q žveplenokislega amonijaka ali čilskega solitra. S čilskim solitrom se gnoji po vrhu. S kalijem se ravno tako kakor pri okopavinah gnoji prejšnji rastlini, koruzi pa se neposredno dá dušika in fosforove kisline.

XVIII.

Gnojenje korenjstvu in gomolju.

(Krompirju, pesi, repi i. t. d.)

Krompir jako veliko zahteva od zemlje. Krompir potrebuje zelo veliko redilnih snovij, posebno kalija, in zato obilne in močne gnojilne. Najizdatnejši gnoj za krompir je srednje podelan hlevski gnoj, ki krompirju ves čas daje dušik, dokler krompir raste. Kjer primanjkuje hlevskega gnoja, naj se nadomesti s tem, da se pognoji z zelenjem, ki daje razen dušika tudi sprstenino. Druge rastlinske redilne snovi dovajamo zemlji z umetnim gnojem in damo fosforovo kislino v 2 q superfosfata (za 1 hektar), ki se mora malo pred setvijo potrositi in podorati. Krompir potrebuje veliko kalija in je za gnojenje s kalijem zelo hvaležen. Kalijevo gnojilo se morajo skrbno izbirati, kajti trgovinske kalijeve soli imajo različne učinke na krompir. Izmed kalijevih solij imamo čiste soli (kalijev klorek in žveplenokisli kalij) in sirove soli (kajnit in karnalit). S sirovimi solmi ne smemo gnojiti spomladi neposredno pred setvijo, ampak že pri prejšnji rastlini, da se škodljive postranske soli poizgube v spodnje plasti. Najbolje je na 1 ha potrositi 2 q superfosfata in 2 q žveplenokislega kalija. S čilskim solitrom naj se gnoji le

tedaj, ako je bilo premalo hlevskega gnoja. Tudi je dobro, zemljo, na kateri pridelujemo krompir, apniti, in sicer vsaka 4 leta z 10 q apna.

Korenjstvo. V to skupino spadajo različne rastlinske družine. Lobodnicam prištevamo: krmsko, sladkorno in rdečo peso (slednjo za solato). Nadalje nam okopavine daje rastlinska družina križnic, namreč nadzemeljsko in podzemeljsko kolarabo in repo; potem rastlinska družina kobilnic, in sicer korenje. Za sladkorno peso so najboljša globoko prerahljana apnena, sprsteninasta in ilovnata tla. Pri setvi ali saditvi pese je treba, kakor pri krompirju, gledati na to, da ne pride vsako leto na ista tla. Vsako prvo in četrto leto se sladkorna pesa sme sejati na eno in isto njivo, in sicer za žitom, kateremu je bilo zelo pognojeno s kalijem. Gnojitev s hlevskim gnojem, katerega moramo podorati že jeseni, sladkorni pesi ne zadošča, ampak se morajo primanjkuječe redilne snovi nadomestiti v umetnih gnojilih. Fosforovo kislino lahko damo s 3 q superfosfata ali s 6 q Tomasove žindre, dušik pa z 2 q žveplenokislega amonijaka za 1 hektar. Slednje gnojilo je treba potrositi hkrati s hlevkim gnojem že jeseni. Na težkih tleh gnojenje s kalijem pogosto ni potrebno; za peščeno ali močvirnato zemljo, revno na kaliju, je pa neobhodno potrebno.*) Ako gnojimo s kajnitom, kar naj se navadno zgodi že pri prej rastočem žitu, nikar ne pozabimo pred gnojitvijo s kalijem jeseni pognojiti z apnom, in sicer vsako leto z 2—3 q na 1 ha.

Ker pri pesi, repi in kolerabi ne gledamo toliko na sladkor, tedaj lažje izbiramo gnojila in damo 4—6 q Tomasove žindre ali kostne moke (22 %), 10 q kajnita in 3—4 q apna na 1 ha.

Ako zadostno gnojimo s hlevskim gnojem, potem ni treba gnojiti z dušikom. Kolerabi za deteljo ali žitom gnojimo s 3—4 q Tomasove žindre ali kostene moke (22 %), s 4—5 q kajnita in s 1½—2½ q čilskega solitra ali žveplenokislega amonijaka.

(Dalje prihodnjič.)

Splošna načela o obrezovanju pritličnega sadnega drevja.

1.) Vse oblike kron, kakeršnekoli vzgajamo pritličnemu drevju, morajo biti somerne ali simetrične.

2.) Da drevo ohrani trpežno obliko, je najbolj potrebno, da mu sok kroži po vseh delih enako. To se doseže tako-le:

a) Mladike in veje krepko rastočih delov je treba bolj na kratko prirezovati kakor slabotno rastočih. Kolikor večja je razlika, toliko bolj na kratko je prirezovati krepkeje dele.

b) Slabejši deli naj rastejo kvišku, močnejše pa je treba pripogibati.

c) Vse nepotrebne poganjke je treba po krepkih delih prej ko moči odstraniti, po slabotnejših pa kar najdlje puščati.

d) Krepke dele prični kar najprej mogoče oščipavati, slabotnim pa odlašaj. Po slabotnejših delih zadošča oščipavati le tiste poganjke, ki kažejo premočno rast ali pa se utegnejo izpremeniti v zajedalce (šeškarje).

*) Potrosi se 6—8 q kajnita ali 1½—2 q žveplenokislega kalija.

e) Mladike in poganjke krepko rastočih delov moraš kar najprej mogoče k stojalu privezati, slabo rastočih pa ni treba tako brž.

f) Nad izvirom slabo rastoče veje, mladike ali slabo rastočega poganjka je treba narediti povprek v lubad zarezno, močno rastočim pa pod izvirom.

g) Po vseh voditeljicah in vejah preslabo rastočih delov je narediti v lubad podolžne zareze, ki se podaljšajo še 2—5 cm pod izvirom mladike ali veje.

h) Po slabih vejah je vse ali malodane vse sadje zatirati, po močnejših naj pa vse raste.

i) Po prerastnih delih pohabiš nekaj listja s tem, da odstrižeš polovico vsakega lista.

k) Slabotne dele poškopri precej, kadar se je razvilo listje, z raztopljenim železnim vitrijolom (1—2 gr na liter vode).

l) Špalirjem ob stenah odmakni veje in mladike s slabšimi poganjki od stene.

m) Dele špalirja, ki premočno rasto, obsenči spomladi.

3.) Poganjki, ki rastejo na kratko rezani mladiki, so močnejši kakor na dolgo rezani.

4.) Sok razvija z večjo silo naravne ali sestavljene vrhovne pope kakor pa stranske.

5.) Kolikor bolj je oviran soku tok, toliko slabše so mladike, in toliko več sadnih popov se naredi po njih. To dosežeš tako-le:

a) Voditeljice naj ostanejo dolge.

b) Poganjke po voditeljicah in po sadnih mladikah je treba oščipavati.

c) Vse stranske poganjke po sadnih mladikah, ki so nad 10—15 cm dolgi, obreži vsako leto, najmočnejše pa na pol nalomi.

d) Na veje ali sadne mladike vcepi nekaj sadnih popov.

e) S pomladanskim obrezovanjem čakaj toliko časa, da drevo postane muzevno in da zrastejo poganjki po vrhah 2—5 cm dolgi.

f) Od jeseni do pomladi, t. j. dokler drevje ne raste, pripogni voditeljice tako, da so nagnjene proti tlam.

g) Kakor hitro se spomladi ni več bati mraza, in predno prične drevo poganjati, naredi z drevesno žago tik zemlje zarezno okrog in okrog debla. Zareza ne sme biti čez 3 mm široka in ne čez 1 cm globoka.

h) Drevesa eno leto ne obrezuj nič, ampak zatiraj mu k večjemu one mladike, ki hočejo prebujno rasti.

i) Spomladi nekoliko odkoplji korenine, ter naj bodo vse poletje tako odkopane.

k) Izkoplji spomladi jarek okoli drevesa ter poreži ali posekaj koreninam konce.

l) Manjše drevje vzemi jeseni prav varno iz zemlje ter je potem zopet z vso pozornostjo vsadi.

6.) Vse, kar ovira razvijanje poganjkov in pospešuje pritok soka k sadju, pospešuje razvitek sadja.

Ta namen dosežeš z naslednjimi pripomočki:

a) Drevje cepi na podloge, ki rastejo slabo: jablane na ivanove podloge, hruške na kutino in črešnjo na mahalebovo višnjo.

b) Ob pomladanskem obrezovanju odstrani vse mladike ali dele mladik, ki niso potrebni.

c) Obrezovati moraš tako, da se delajo sadne mladike naravnost po voditeljicah, ter moraš skušati, da kolikor mogoče ostanejo kratke, t. j. po 10—15 cm dolge.

- d) Kadar je oblika drevesu gotova in so se že naredili cvetni popi, tedaj prav močno skrajšuj voditeljico.
- e) Vse poganjke, ki sadnim mladikam niso potrebni za razvoj, voditeljicam pa ne za podaljšanje, odlomi kar najprej mogoče.
- f) Vse poganjke po sadnih mladikah, zlasti tiste tik sadu, moraš oščipati precej, kadar postanejo 15 cm dolgi.
- g) Sadje mora, dokler raste, biti obsenčeno ali z listjem ali kako drugače.
- h) Na drevesu pusti le primerno število sadov, druge pa odstrani, in sicer šele takrat, kadar je že gotovo, da sam od sebe ne odpade nobeden.
- i) Naredi pod izvirom cvetja, in sicer precej, ko se je oplodilo, kaka 2 mm široko zarezo okrog in okrog veje.
- k) Vcepi cvetne pope meseca avgusta in septembra.
- l) Sadje omij, kake trikrat z raztopljenim železnim vitrijolom. ($1\frac{1}{2}$ g na liter vode).

7.) Listje je za to, da prireja iz korenin sok, s katerim se drevo hrani, in da pomaga, kadar se delajo popi in mladike. Vsako drevo, ki izgubi listje, mora poginiti, in sad njegov je majhen, malo sladak in neokusen.

8.) Kadar so veje dve leti stare, ožive doslej gluhi popi le tedaj, če jih prav močno skrajšuješ. Breskvi pa navadno tudi to nič ne pomaga.

9.) Vsakoletne voditeljice smeš toliko močnejše obrezovati, kolikor bolj navpično rastejo.

10.) Daj drevesu katerokoli obliko, vendar naj se razvije nakonci voditeljic vsako leto krepek poganjek. Istovelja tudi tedaj, če je oblika že gotova.

11. Peškato sadje smeš prvokrat obrezati šele tedaj, kadar se je popolnoma zarastlo, t. j. konec jeseni prvega leta po saditvi, zlasti pa breskve.

12.) Da se bode presajeno drevo gotovo prijelo, je moraš presaditi, kadar mu preneha rast, t. j. kadar je brez listja.

O tvorjenju toče in streljanju proti nevihti.

Odkar smo pred tremi leti pričeli streljati proti toči in smo dosegli nedvomnih uspehov, se za to stvar zanimajo vedno širši krogi, in sicer ne le na Štajerskem in v sosednjih deželah, marveč tudi v inozemstvu. Iz Nemčije, Francije, Italije, celo iz Rusije od ravnatelja cesarskih ruskih vinogradov v Kavkazu so došle prošnje za natančen popis tukajšnjega streljanja proti toči. Italijansko kmetijsko ministerstvo je lansko leto semkaj poslalo še posebno komisijo z gospodom dr. C. Ottavijem, parlamentnim članom in izdajateljem časopisa „Il Coltivatore“, na čelu, da se na licu mesta pouči o naših pripravah za streljanje proti toči. Dr. Ottavi je o tem natančno poročal v številkah 31., 32. in 34. svojega časopisa in je pridejal tudi slike utic in topičev za streljanje.

Po njegovih izpodbudi so se na raznih krajih napravile strelne postaje, in je zlasti okoli Vičence bojda

že nad 100 takih postaj. Medtem pa so se bavili tudi učenjaki s teorijo tega vprašanja, kako bi se dal razložiti učinek streljanja proti tvorjenju toče.

Kakor se je dozdaj mislilo, pada iz ledene zračne visočine sodra (babje pšeno) v spodnje oblake, kjer se delajo okoli sodre ledene plasti in se tako naredijo točna zrna. Temu nasprotuje ob nevihti s točo večkrat opazovani prikaz, da se toča največ dela v prav nizkih oblakih, ob eni strani pogorja, tako da, če stojimo nad oblaki na gori, imamo solčno vreme s čisto jasnim nebom, dočim divja spodaj nevihta s točo. Potemtakem pa tudi odpade ugovor, ki se večkrat sliši zoper streljanje proti toči, da stojé oblaki previsoko, da bi jih strel dosegel in na nje vplival. Oblaki s točo stojé po mojem opazovanju navadno 800 do 1000 m visoko, nad 1200 m redkokdaj.

V novejšem času se je profesor C. Marangoni v Florenci bavil s tem vprašanjem in je svoje nazore o odvracanju toče s streljanjem razložil v nekem predavanju pred akademijo v Florenci.* Marangoni tudi dokazuje, da se toča dela v spodnjih oblakih, in torej zametuje teorijo, po kateri bi bil vzrok toči iskati v višjih zračnih plasteh. On se strinja s staro, že po učenjaku Volti obrazloženo teorijo: „Mraz se napravlja na mestu po izhlapevanju vode, povečanje toče pa povzroča elektrika“.

Čez oblake pihajoči suhi veter izhlapeva vodne kaplje v zgornjih plasteh, in pri tem se odtegne toliko toplote, da po izhlapevanju vsakega grama vode $7\frac{1}{2}$ gramov zmrzne. Po Faraday-u sprejema zdaj napravljajoči se led negativno, vodne kaplje pa pozitivno elektriko. Po zakonu, da se nasprotno električna telesa privlačijo, oblivajo zmrzujoče vodne kaplje ledena zrna, ki se obdajajo z ledom in tvorijo snežnato, neprozorno plast s pozitivno elektriko. Ko potem padajo, postanejo negativna in se iznova potegnejo v burjo. Tako se ledena zrna na škodo snežnate ledene plasti povečujejo in začnejo padati. Šumenje, ki se sliši ob tvorjenju toče v oblakih, narejajo točna zrna, ki se vsled elektrike zaletavajo in drgnejo drugo ob drugo.

S streljanjem proti oblakom se morejo doseči štirje učinki: stresanje zraka po zvočnih valovih, sopara, puh zraka in električno motenje. Ako se ustrelji skozi strelni nastavek, nastane, kakor je znano, navpično, kvišku dvigajoč se parni vrtinec. Kakor je prirodoslovec Tait opazoval, imajo ti vrtinci svojstvo, da se molekuli, iz katerih vrtinci obstojé, vrtijo okoli srednjega kroga in se drže kakor trden obroč, ki tok zraka premakne in drugega za seboj potegne. Zmerilo se je, da ti vrtinci gredó čez 2000 m na visoko, torej več kakor je potrebno, da se dosežejo oblaki s točo. Znano je, da je pred dvema letoma od našega kmetijskega in od vojnega ministerstva semkaj na opazovanje odposlana komisija to visočino preudarila le na 200 do 300 m.

Ti vrtinci pomešajo torej topli in nasičeni zrak z mrzlim, motijo tvorjenje elektrike in morejo na visočini odvracati tudi suhi tok zraka. Prof. Marangoni je končal svoje predavanje z besedami: „Mnenje, da streljanje odvraca točo, ima v znanstvu zadostno oporo“.

Jaz pa končavam z zopetnim pozivom do vlade, naj ceno za streljanje proti toči potrebnemu smodniku toliko zniža, da posestnikom zaradi stroškov ne bo treba varčevati z njim!

Dr. J. Vošnjak v „Gosp. Glasniku“.

* Sui mezzi per combattere le grandine. Firenze 1899.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 107. K nam vsako leto pripeljejo mnogo čebel v ajdovo pašo, ktere nam z ropanjem delajo veliko škodo. Ali je dovažanje čebel iz tujih krajev dovoljeno in ali se sme zahtevati za škodo kaj povračila. (J. S. v D.)

Odgovor: Glede tega ni pri nas zakonskih določil, pač pa je izdala cesarica Marija Terezija „čebelarški zakon“, veljaven za Nižjeavstrijsko, Češko in Moravsko, na kterega se ozirajo v tožbenih slučajih pravniki tudi v vseh drugih avstrijskih deželah. § 9. tega sakona slove: „Kjer žele čebelarji svoje čebele prepeljati v cvetočo ajdo, se sme to brez motenja posestnikovih pravic tem bolj zgoditi, ker čebele rastlinam nikake škode ne store. Zemljiščnega posestnika naj se za prostor nekoliko odškoduje. vender od panja ne več kakor po 2 krajcarja. § 15 pa slove: „Prepovedujemo čebele drugega čebelarja pomoriti, bodisi s kakeršnimkoli izgovorom hoče, sicer se mora škoda dvakrat povrniti. Tudi ropnice naj se nikar ne pokončujejo, ker se lastni panji lahko z drugimi pripomočki varujejo škode“. — Iz tega razvidite, da ne morete ničesar ukreniti.

Vprašanje 108. Dosedanjemu najemniku našega lova je okrajno glavarstvo proti sklepu občinskega zbora dovolilo podaljšanje zakupa lova brez dražbe, dasi bi se bili oglasili boljši ponudniki. Priziv na c. kr. deželno vlado je bil odbit. Je-li to mogoče? (M. K. na H.)

Odgovor: Da, to je mogoče, kajti drugi odstavek § 1. zakona z 27. dne septembra l. 1887 slove: Kadar se lovske zakupne pogodbe podaljšujejo po nedražbeni poti, sme se to po zaslišanju občinskega zastopa zgoditi le na najdaljšo dobo petih let, nad pet do deset let pa se sme zakup podaljšati samo s privolitvijo občinskega zastopa. — Če se je torej šlo za podaljšanje zakupa do pet let, je moralo okrajno glavarstvo občinski zastop pač zaslišati, a glavarstvu se ni bilo treba držati mnenja občinskega zastopa.

Vprašanje 109. Do kterega časa naj se pusti novi krompir „triglasan“ zoreti? (B. M. v D.)

Odgovor: Ta krompir, kakor vsak drugi, naj zori, dokler je listje zeleno, ker se toliko časa tudi gomolje pod zemljo razvija. Le v tem slučaju, ako je listje še dolgo zeleno in gomolje kaže, da je dozorelo ter jeseni neprestan dež preti gomolje uničiti, je bolje krompir poprej izkopati. — Žal, da bo letos krompir na našem Savskem in Sorškem polju treba poprej pokopati, ker je suša zadnjih dnij listje popalila, vsled česar se je gotovo polovico manj pridelka nadejati. Na našem poskušališču ima večina krompirjevih vrst že napol suho listje, le triglasan je polnoma zelen, čeprav nekoliko ovenel. Enako je tudi s fižolom. Kmet je pač revež!

Gospodarske novice.

* **Semenska žita** Ernesta Bahlsena v Pragi, o kterih je inserat v današnji številki, moremo prav toplo priporočati. Ta tvrdka je postala svetovnoznana po svojih vrstah žita kakor na pr. po imperijalki, triumfovki in elitni rži, po zlati bisernati pšenici i. t. d. ter izvažajo svoje blago tudi na Nemško, Rusko in celo v srednjo Ameriko. Bahlsenova žita se pridelujejo v visokih, mrzlih legah na najslabših tleh ter se zboljšujejo s skrbnim, kakor tudi trudapolnim in dragim obdelovanjem. Vse vrste se odlikujejo z več let trajajočo trpežnostjo v vseh zemljah in v vseh legah. Priderek je ob redki setvi čudovit, in sicer glede zrnja kakor tudi glede slame, zato naj vsak, ki to zmore, naredi poskus z Bahlsenovimi žitnimi vrstami.

* **Umetna gnojila** za jesensko gnojenje bo družba oddajala kakor vsako leto tako tudi letos. Prosimo, da nihče

ne prezre razprave v 13. številki tega lista. „Umetna gnojila za jesensko gnojenje travnikov“. Narčila na gnojila se že sedaj sprejemajo in se gnojila tudi že sedaj oddajajo, razen kalijske soli, katero pričnemo oddajati meseca oktobra. Družba ima v zalogi naslednja gnojila po nastopnih cenah:

Kostni superfosfat	po 4 gld.	50 kr.	meterski	stot.
Tomasovo žlindro	„ 2 „	90 „	„	„
Zmleto rogovino	„ 8 „	50 „	„	„
Kalijsvo sol	„ 6 „	30 „	„	„
Kajnit	„ 2 „	50 „	„	„

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Konec.)

Družbeni tajnik gospod ravnatelj Pirc je nadalje poročal o važnejših ukrepih glavnega odbora za pospeševanje kmetijstva. Poleg izvršitve sklepov lanskega občnega zbora ter poleg vodstva družbenih zavodov in podjetij je glavni odbor, oziroma predsedništvo, tajništvo in družbena pisarna, oskrbovala vsa tekoča družbena opravila. Da je to delo bilo ogromno, se pač razvidi iz števila uradnih in opravičnih spisov, ki znaša 19422.

V prosep kmetijskega rastlinstva je glavni odbor svojim udom naročal dobrega semenja, v prvi vrsti rusko laneno seme, predenice čisto deteljno seme, razna žita in krompir. Vsega skupaj se je naročilo 57.000 kg. t. j. šestkrat več kakor na pr. štajerska kmetijska družba. Denarni promet za semena je znašal čez 18.000 gld. Poskušnje so se vršile sicer le v ljubljanskem podnebu, vendar je uspeh splošno jako lep. Uprav izvrstri so bili uspehi glede umetnih gnojil, kterih je družba naročila 150 vagonov, in je bilo denarnega prometa okroglo 80.000 gld. Ako se pomisli, da so ta gnojila naročali skoraj izključno kmetijski posestniki, potem je jasno, da si je naš oratar z obilnejšim pridelkom znatno pomnožil svoje dohodke. Družba je poskrbela še za nekoliko novih gnojil, o kterih je prepričana, da se dobro obneso. Žal, da so cene umetnim gnojilom v zadnjem času precej poskočile; vendar pa je kmetijska družba še pravočasno sklenila kupčijo, tako da bodo udje letos dobivali gnojila za travnike v enaki sestavi celo po 10 kr. ceneje kakor lani.

Vinstvo je družba pospeševala kakor prejšnja leta tudi lani na ta način, da je za svoje ude naročala dobro modro galico ter jo oddajala po znižani ceni, istotako tudi žveplo in trtne škropilnice. Modre galice je družba naročila deset vagonov, vendar je kmalu posla, tako da se ni moglo vsem postreči; tvornice pa so bile svojo zalogo že razprodale. Žvepla zoper plesnobo smo naročili štiri vagona na Laškem; dobili smo najfinejše zmleto žveplo ter smo oddali na Notranjsko tri vagona, na Dolenjsko pa le pol vagona. Tudi gumijeve vezi bo družba vsled mnogostransko izražene želje zopet naročala, ker vinsčaki pri trgovcih dobivajo le slabo blago. — Sadjarstvo je družba podpirala po svojih podružnicah, pa tudi naravnost s tem, da je pospeševala in podpirala napravo moštaren ter oddala mnogo tisoč sadnih drevesec. Za podružnične drevesnice je družba izprosila izdatne državne in deželne podpore.

V prosep govedoreje je družba oddajala za polovico kupne cene čistokrvne bike plemenjake ter je prirejala premovanja. Lansko leto se je oddalo 28 bikov, in sice 8 muricodolske, 12 belanske in 8 simodolske pasme. Govornik je zlasti opozarjal na korist mlekarških zadrug, ki jako uspešno delujejo. V tem oziru se je na Kranjskem že precej storilo in se je prebivalstvu odprl nov vir dohodkov. Vender je delovanje v tem oziru težavno, ker je treba strokovnjakov, teh pa pogrešamo. Mleko se izvažajo v Trst, v Reko, v Opuzo itd. Ker se pa vendar vsa množina mleka ne

more sproti prodati, jo je treba porabiti za izdelovanje presnega masla ali pa sira. Zlasti sir je tržno blago, ki se lahko v denar spravi; zaslužek je sicer manjši kakor pri sirovem maslu, a gotovejši. Žal, da sirarstvo glede kakovosti pri nas nekako nazaduje, ker manjka strokovnega pouka. Ministerstvo bo na Predariskem osnovalo mlekarško šolo, in treba bode poslati tja učencev, da naše mlekarke zadruge dobe nujno potrebnih veščakov. V kratkem pride z Dunaja nadzornik za mlekarstvo, da prouči naše razmere. Potrebujemo pa tudi mlekarkega učitelja, in posrečilo se nam je pridobiti sposobnega mladeniča, ki se je izučil v mlekarstvu, sedaj pojde pa še v Švico, da se popolnoma nauči izdelovanja emodolskega sira. S tem je zagotovljen našemu sirarstvu znaten napredek.

V pospeševanje ovčarstva je družba tudi lansko leto nakupila ovnov bergamaške pasme ter jih je oddala za četrtno kupne cene. V prospeh svinjereje se je razdelilo za polovico kupne cene 56 plemenskih prasičkov velike bele angleške pasme. Ustanovile so se tudi postaje in zavodi za svinjerejo, a kakor se kaže, ni to primerno našim razmeram; zato je družba naprosila c. kr. vlado, naj v tem oziru oztane pri starem. — Glede čebelarstva je poročevalec rekel, da ta panoga kmetijstva pri nas nazaduje, kar je jako obžalovati. Jako koristen bi bil zakon za pospeševanje čebelarstva; potem bi se razmere tudi v tem oziru zboljšale. — Tudi glede razširjanja kmetijskih strojev je glavni odbor s pomočjo deželne podpore uspešno deloval in je raznim podružnicam dal podporo za nakup kmetijskih strojev v skupno porabo. Družba je prevzela tudi zastopstvo za »Alfa-separator« in daje kupcem 10 % kupne cene kot subvencijo.

Gospod ravnatelj Pirc je končno opozoril na tiskano upravno poročilo, ki se je razdelilo udom. Razvidno je iz tega, da je družba dosegla lepe uspehe, a mnogo se da še storiti. Da so se pa dosegli tako lepi uspehi, zahvaliti se je izdatni podpori, ki je družbi dohajala od c. kr. vlade, od deželnega zastopa in od kranjske hranilnice. Poročevalec je končno stavil naslednji predlog: »Slavni občni zbor naj blagovoli to poročilo vzeti na znanje in naj izreče na tem mestu tudi svojo najiskrenejšo zahvalo visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu, visoki c. kr. deželni vladi, visokemu deželnemu zastopu in slavni kranjski hranilnici, ki so družbo v njenem oelovanju vedno izdatno podpirali«. Ta predlog je bil sprejet z živahnimi živio-klici.

Ljubljanski župan gospod Ivan Hribar je naglašal uspešno delovanje glavnega odbora ter je predlagal, naj občni zbor izreče odboru priznanje in zahvalo za vestno in trudoljubivo delovanje. Tudi ta predlog je bil sprejet brez ugovora.

Gospod ravnatelj Pirc je nadalje poročal o družbenem računu za l. 1898 in o proračunu za l. 1900. Dohodkov je družba imela preteklo leto 130.632 gld. 05 kr., stroškov pa 114.665 gld. 52 kr. Blagajnični ostanek koncem l. je torej znašal 15.956 gld. 53 kr. Proračun za leto 1900 izkazuje 18.800 gld. dohodkov in 18.640 gld. stroškov. Ako se primerjajo dohodki s stroški, se razvidi, da bo mogoče pokriti vse stroške s proračunjenimi dohodki in da ostane še kakih 160 gld. Aktivno družbeno premoženje je koncem lanskega leta znašalo 40.641. gld. 96 kr. in se je v primeri s prejšnjim letom povečalo za 114 gld. 31 kr. — Občni zbor je soglasno odobril družbeni račun in proračun.

Družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik je nasvetoval, naj občni zbor gospoda deželnega glavarja Otona pl. Detela v priznanje njegovih velikih zaslug izvoli za častnega uda c. kr. kmetijske družbe. Gospod deželni glavar je deloval jako uspešno v komisiji za uravnavo zemljiškega davka ter je izposloval, da se je ta davek izdatno znižal. Gospod deželni glavar, ki je že čez 30 let ud kmetijske družbe in čez 20 let ud glavnega odbora, se je vedno zanimal za razvoj družbe in za razvoj kmetijstva v naši kronovini sploh in bi bila torej ta izvolitev z ozirom na § 4. družbenih pravil popolnoma opravičena. — Predlog družbenega predsednika je bil soglasno sprejet.

Gospod deželni glavar pl. Detela je izjavil, da ga je ta zanj toli častna izvolitev presenetila, češ, da si pač ni pridobil

posebnih zaslug; izjavlja pa, da bode tudi v prihodnje vselej rad deloval v korist toli potrebne kmetijske družbe. Govornik je rekel, da smatra izvolitev za častnega uda kot odlikovanje deželnega zastopa ter jo v tem zmislu sprejme in se občnemu zboru iskreno zahvali (dobro-klici).

Potem je sledila volitev družbenega podpredsednika za bodočo triletno dobo. Gospod cesarski svetnik Murnik je priporočal, naj se za podpredsednika zopet izvoli gospod Francišek Povše, zaslužen pospeševatelj kmetijstva, državni in deželni poslanec, grajščak itd., ker družba potrebuje strokovnjakov za uspešno delovanje. Gospod Ciril Pirc iz Kranja je toplo podpiral ta predlog ter je stavil dodatni predlog, naj bi se volitev izvršila z vzklikom, da se ne bodo cepili glasovi.

Knezoškofijski kancelar č. gospod Josip Šiška je nasvetu, naj bi se volitev izvršila z vsklikom, ugovarjal, češ da pravila zahtevajo, da se ima volitev vršiti po listkih. Družbeni predsednik je potem odredil, naj se volitev vrši po listkih. Pri oddajanju glasovnic pa se je pokazalo, da je bila zaradi silne gneče in nedostatnih prostorov kontrola popolnoma nemogoča in da ni moglo biti jamstva za pravilno volitev. Družbena uda gospoda V Rohrman in učitelj Pogačnik sta izjavila v imenu svojih somišljenikov z ozirom na te nedostatke, da sinatrata to volitev za neveljavno, in to tem bolj, ker so baje glasovali tudi neudje in ker so se godile nepravilnosti. Č. gospod župnik Schweiger je ugovarjal tej izjavi. Mnogo udov je prišlo iz daljnih krajev, da se poslužijo volilne pravice, ki se jim nikakor ne sme kratiti.

Gospod dr. Tavčar je povdarjal, da se pač z vso pravico sme zahtevati, da se udeležijo volitve le udje. V družbo, ki je bila dosedaj nepristranska, pa se hoče zanesti sedaj agitacija, in manjšina se hoče danes zavratno vrniti vanjo. »Jaz sem — je rekel govornik — proti temu, da se falsificira uspeh volitve (burni ugovori, z druge strani živahno pritrdjevanje) in zahtevam, da se volitev vrši pravilno; danes pa se je pripustil k volitvi vsakdo, ker je kontrola nemogoča. A take volitve ne pripustimo, zato predlagam, naj se občni zbor preloži za 14 dni in naj se v prihodnje poišče pripravnejši prostor«.

Med govorom dr. Tavčarja je v dvorani nastal silen hrup. Burno se je zahtevalo, naj se izvrše volitve, z druge strani pa se je isto tako burno temu ugovarjale. Z ozirom na to in z ozirom na okolnost, da ni bilo nikakega jamstva za pravilno volitev, družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik predloga gosp. dr. Tavčarja ni dal na glasovanje, temveč je občni zbor zaključil.

Program konjske dirke v trab 1899. l.,

ktero priredi konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske

v Št. Jarneju na Dolenjskem

v nedeljo, 17. septembra t. l.,

in sicer v prvih dveh oddelkih samo za kmetske posestnike, t. j. take, ki svoja zemljišča sami obdelujejo, v drugih oddelkih za vse brez izjeme.

Dirka bo 17. dne septembra popoldne ob 4. uri v Št. Jarneju, in sicer na novo prirejenem dirkališču.

I. Dirka tri- in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobil.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalc, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v 6 minutah na cilj.

Prvo darilo 200 kron.

Drugo » 50 »

Tretje » 25 »

II. Dirka starejših kranjskih žrebcev in kobil.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalc, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v šestih minutah na cilj.

Prvo darilo 100 kron.

Drugo » 50 »

Tretje » 25 »

III. Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za valahe, ki so najmanj pol leta lastnina enega in istega kranjskega posestnika.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalc, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v šestih minutah na cilj.

Prvo darilo 100 kron.

Drugo > 50 >

Tretje > 25 >

VI. Gosposka dirka s parom konj brez razločka na spol in starost konj.

Daljava 2400 metrov. Dirka se vrši le tedaj, če se zglase trije tekmovalci.

Častno darilo konjerejskega odseka v vrednosti 100 kron.

Udeležitev pri dirki je zglati pismeno, ali pa na dan dirke tudi ustno najpozneje do 12 ure opoldne, občinskemu uradu v Št. Jarneju.

Za udeležitev v I., II. in III. oddelku je plačati pri zglatitvi 1 gid., v IV. oddelku 2 gid. vstopnine.

Pri dirki veljavne določbe.

1.) Razsojevalci so odborniki podpisanega odseka in za to odbrani veščaki.

2.) O vseh prepirih razsojajo z večino glasov razsojevalci.

3.) K I. in II. dirki so pripuščeni na Kranjskem rojeni konji od tretjega leta naprej. To je treba dokazati z listom, kterege je dobila konjeva mati pri oplemenitvi.

K dirki so pripuščeni le tisti konji, ki so najmanj pol leta — od dneva dirke nazaj šteto — nepretrgano v lasti enega in istega kranjskega posestnika. To je dokazati z županskim potrdilom.

4.) Kdor se ni zglatil v pravem času, ne sme priti s svojim konjem na dirjališče.

5.) Ako se zglatijo k vsaki dirki manj nego trije tekmovalci, onda veljajo gorenji predpisi in pa določila podpisanega odseka.

6.) Za konje, ki so nad 9 let stari, ni treba povedati starosti.

7.) Dovoljeno je kaki navzoči osebi precej dokazati, da kak konj nima pravice, po gorenjih določbah dirjati v kaki dirki.

8.) Tekmovalci morajo biti na dirjališču pol ure pred začetkom dirke. Tu je naznaniti voznike, in tu se pregledajo konji. Kdor pride prepozno, ne sme tekrovati.

9.) Razvrstitev dirjalcev določi žreb.

10.) Tekmovalci, ki nečejo ustreči vsem določbam odsekovim, se izključijo od dirke.

11.) Konja, ki med vožnjo prične iti v galop, pognati je precej v trab. Ako konj prestopi prostor med dvema zastavama (25 metrov) v galop, ali če pride v galopu na konec, izgubi pravico do darila.

12.) Ugovore zaradi nepravilne vožnje je precej naznaniti razsojevalnemu odboru.

V Ljubljani, 15. dne julija 1899.

Samostojni konjerejski odsek o. kr. kmetijske družbe kranjske.

Frančišek Povše,
načelnik.

Razpis štipendije.

C. kr. kmetijsko ministerstvo je z odlokom s 15. dne julija t. l., št. 12.344/1185., semkaj naznanilo, da je prosta državna štipendija na c. kr. vojaškem živinozdravskem zavodu in živinozdravski visoki šoli na Dunaju v znesku letnih 300 gid. za kakega slušatelja s Kranjskega in da se ta štipendija odda pričenski s šolskim letom 1899./1900. — Prosilci za to štipendijo naj svoje

prošnje, opremljene z rojstnim in krstnim listom, potem z ubožnim listom in s šolskim spričevalom ter naslovljene na c. kr. kmetijsko ministerstvo, pošljejo

do 20. dne avgusta t. l.

podpisanemu glavnemu odboru.

Glavni odbor o. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 3. dne avgusta 1899.

Št. 11.499.

Razglas.

Ker je glasom uradnih naznanil svinjska kuga zdaj samo v enem dvorcu vasi Brestovec, okraja Ptujkega, razširjena in je drugod po Spodnjem Štajerskem popolnoma prenehala, zato deželna vlada s 1. avgustom 1899. l. razveljavlja dne 4. junija t. l., št. 8546., razglašeno prepoved, po kateri so prasiči iz okrajev Celje, Maribor, Ptuj in Brežice niso smeli uvažati na Kranjsko, ter spet dovoljuje, da se smejo od 1. avgusta t. l. dalje spet uvažati prasiči iz Štajerske, razen iz zgoraj navedene vasi, ki je še zaprta.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 29. julija 1899.

Uradne vesti društev, ki so v zvezi s c. kr. kmetijsko družbo Kranjsko.

Vabilo

na občni zbor gospodarske zadruge v Materiji za sodni okraj Podgrad, ki se bode vršil dne 20. avgusta 1899. l. ob 2. uri popoldne v Podgradu v prostorih gosp. Dragatina Vičiča.

SPORED:

1.) Plačevanje letnih doneskov.

2.) Poročilo predsedništva.

3.) Poročilo blagajništva in proračun za leto 1900.

4.) Splošna naznanila in predlogi.

5.) Volitev novega odbora za dobo od 1. januarja 1900. do 31. decembra 1902.

6.) Srečkanje ua dobitke različnega orodja in semena.

V Materiji, dne 4. avgusta 1899.

Predsednik: **Rogač s. r.**

Opomnja. Srečkanja se more udeležiti le oni, kdor je letne doneske plačal osebno ali po odposlancu. — Tik pred zborovanjem se novi udje ne sprejemajo

Listnica uredništva.

A. P. v R. Listje bi morali videti, potem bi Vam mogli svetovati Priporočamo Vam obrniti se na oddelek za rastlinsko varstvo c. kr. kmet. kem. preskušališča na Dunaju, in sicer z ozirom na objavo v 11. št. letošnjega »Kmetovalca«.

N. Z. v V. Vaši želji, naj bi priobčili podobo o sušilnici za meso, žal, ne moremo ustreči.

J. S. v M. Na njivi, kjer je 15 let rasla lucerna, bo vsaka rastlina prav dobro uspevala. — Za deteljo (tudi za lucerno) sta Tomasova žindra kakor tudi kajnit izborni gnojili. Glede kakovosti in količnosti umetnih gnojil dobite vsa pojasnila v dosedanjih in v prihodnjih sestavkih »Gnoj in gnojenje«. Glede gnojenja vinogradov se morete poučiti iz Gombačeve knjižice »Novo vinogradništvo«.

J. P. v Ž. Zaradi podpore za vodovod se morate obrniti na deželni odbor, kterege ob enem prosite, da pošlje veščaka na lice mesta. Reč pa ne pojde tako hitro, ker ima o podpori sklepati deželni zbor. Obrnite se ob enem na svojega deželnega poslanca.

J. Š. v L. in A. P. v L. Živalce v Vaših kapnicah so samook (cyclops) in povodna bolha (daphnia pulex), ktere se zarede, ako je v vodi dovolj organskih snovij. Sredstva proti temu mrčesu so večkratno snaženje kapnic in pa sol, ki se v primerni množini dene v vodnjak.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 12. avgusta 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 40.— kr. do gld. 50.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 50.— kr. do gld. 60.— kr.; gorenjska repa gld. 29—30 kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.— kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14-25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.50 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.— kr.; prepeličar (koks) gld. 10.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čiščenega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v aimu sušene gld. —.— kr. do gld. —.— kr. brez dima sušene gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Orehi domači: gld. —.— kr. do gld. —.— kr.
Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klg.
Med: od gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.
" težke od 30 do 40 kg " " 30.— " " " 32.— "
" lahke " " 30.— " " " 32.— "

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr klg.)

Telečje kože: 50 kr za kg.
Kozličeve kože po gld. — 85 kr. do gld. —.90 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 29 kr. za kg.
Druge vrste 15 do 20 " " "

Kože lisic	po gld.	3.— do 4.—	} za par.
" kun	" "	12.— " 13.—	
" dihurjev	" "	2.— " 3.—	
" vidr	" "	12.— " 13.—	

Kože zajcev po gld. 10.— za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 12. avgusta 1899. Pšenica gld. 10.— kr., rž gld. 8.— kr., ječmen gld. 7.— kr., oves gld. 6.60 kr., ajda gld. 8.80 kr., proso gld. 6.50 kr., turšica gld. 5.95 kr., leča gld. 11.— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 9.— kr., seno gld. 1.80 kr., slama gld. —.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 12. avgusta 1899. Pšenica gld. 8.52 kr., rž gld. 7.— kr., ječmen gld. 5.80 kr., oves gld. 5.65 kr., turšica gld. 5.12 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Žitne čistilnike

(pajkeljne)

najboljše in najnovejše sestave v raznih velikostih
zdeluje

MIHA LEVC v Dobu (na Gorenjskem).

Uzorni čistilnik je razstavljen v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani (Salendrove ulice št. 3), koder si ga morejo kmetovalci, mudeč se v Ljubljani, ogledati.

(48-3)

Jajca za valjenje

od zanesljivo plemenitih kur

prodaja eno od Creve-Coeur po	25 kr.
Velike grahnate Plymouth Rocks izvrstne jajčnice po	15 »
Lepo čopaste Houdan izvrstne jajčnice	20 »
Velike Kokinkina rumene	25 »
» Dorking s srebrnim perjem	20 »
Fazan domači, ali hišni	25 »
Hamburske zlatoprižne kure, nesó skoz celo leto, v naših krajih prva novost, po	30 »

nadalje prodaja zanesljive harsarske kanarčke najplemenitejših vrst od 5—15 gld. pevce, samice pa po 2 gld.

IVAN KRANJC, veleposestnik v St. Ilju

pošta Velenje, Stajersko. (24-10)

Manj ko 10 jajc se ne odpošlje.

Razpis.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim poučevanjem in slovenskim učnim jezikom je izpraznjenih pet deželnih ustanov za prihodnje šolsko leto 1899/1900, katero se prične 4. novembra 1899. (52-1)

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja in so z dobrim vspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost imajo taki kmetijski sinovi, od katerih je upati, da se bodo potem na svojem domu s kmetijstvom, vino- in sadjerejo pečali.

Učenci z ustanovninno dobivajo brezplačno hrano, stanovanje in pouk v šoli, obleko pa si morajo sami preskrbovati.

V šolo se sprejemajo tudi:

1.) plačujoči učenci, kateri plačujejo po 30 kr. na dan za hrano in stanovanje in pa 20 gl. šolnine na leto, in

2.) eksternisti, ki zunaj šole stanujejo in plačujejo šolnino.

Lastnoročno pisane slovenske prošnje, ki morajo biti kolekovane s kolekom 50 kr., se imajo

do 16. septembra 1899

izročiti vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Prošnjam je priložiti rojstni list, spričevalo dovršene ljudske ali srednje šole, zdravniško potrdilo o čvrstem telesu in trdnem zdravju in župnijsko spričevalo o lepem vedenju.

Vsak učenec mora se podvreči vsprejemnemu izpitu, ki se razteza na slovenski jezik in priprosto računstvo, in od vspeha tega izpita je odvisno, ali se dotičnik v šolo sploh sprejme.

Prošnjam za sprejem proti plačilu je priložiti reverz ali obvezno pismo starišev, oziroma varuha vzdržavanja učenca.

Pristavlja se, da imajo učenci, ki dovrše to šolo, le dve leti vojaške prezentne službe.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dné 11. avgusta 1899.

Usojam si slav. občinstvu naznaniti, da prevzamem in izvršujem točno naročila na

kavo, čaj, olje, riž, makarone, delikatese, sadje, ribe, vina itd.

Posiljatve v oмотih po 5 kg oddajam po pošti, one od 30 kg naprej pa po železnici s povzajem.

Take pošiljatve se izplačajo vsakomur, posebno p. n. gg krčmarjem, družinam in ocim, ki rabijo za dom različne jestvine ali želé o raznih prilikah nabaviti si specialitete, katerih se na deželi ne dobi, ali pa le zelo drago, n. pr. **morske ribe in rake, sveže sadje, fino olje** itd. — Glavni moj namen je razpošiljati dobro blago in po nizki ceni. — Cenike dopošljem radovoljno in brezplačno. — Za p. n. gg. trgovce imam poseben cenik in zamorem dajati blagó po tako nizkih cenah, da se ne bojim konkurence. — Tudi sprejemam zastopstva in vsakojaka posredovanja.

Z odličnim spoštovanjem

Ernest Pegan,

(42-6)

Trst, ulica S. Francesco št. 6.

F. P. VIDIC & drug.

Ljubljana, Prešernove ulice

priporočajo po najnižji ceni pripoznano najboljše kakovosti: zarezano strešno opeko (Strangfalz-ziegel) rudečo in črno; nadalje

zidarsko opeko;

Romancement, lastnega izdelka iz tovarne v Šmarci pri Kamniku; dovški Portland cement; vsakovrstne peči v raznovrstnih barvah in oblikah; šamotni in cementni tlak; cevi iz kamenine za stranišča in vodovode; ognjetrdno opeko, ter vse v stavbarsko stroko spadajoče predmete. (34-9)

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijerji (čistilni stroji za žito) v natančni izvršitvi

Sušilnice za sadje in zelenjavo, škropilnice proti peronospori. Zboljšani sestav Vermorelov. Mehovi za žveplanje trt.

Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav. Slamoreznice jako lahke za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje, prodaja v najboljši izvršitvi

IG. HELLER na Dunaju, II., Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo! — Ceniki brezplačno!

(15-12)

☛ Pred ponarejenjem se je posebno treba varovati. ☚